

Leeuwarden, 14 december 2019,

Mededeelnemers aan de 'Ons Geld' Academie,

Het onderstaande is geschreven met de bedoeling te testen in hoeverre ik het verhaal van 'Ons Geld' begrijp. Ik nodig jullie uit er op te schieten. Mijn begrip zal er, naar ik verwacht, door toenemen. Ik refereer aan het Memorandum over het Geldstelsel waarin 'Ons Geld' zich richt tot de leden van de Tweede Kamer.

Dit als aanvulling op de tekst en toelichting van Burgerinitiatief Ons Geld.

Wie kennis wil nemen van het Memorandum zoek dit op op de website van 'Ons Geld'.

Nick Offenberg

Kan "schuldvrij" geld buiten het verhaal blijven?

Een opzet van een antwoord.

Stellen we ons de vraag 'WAAR BETALEN WIJ MEE ?' dan moet het antwoord zijn :
VOORNAMELIJK MET HET BETAALMIDDEL GELDTEGOED.

93% van de betalingen gaat met gebruikmaking van geldtegoed en 7% van de betalingen met geld zo wordt ons voorgehouden door gezaghebbende deskundigen. *(Dit geldt voor de Nederlandse situatie, maar zeker ook andere landen in de eurozone zullen **minder** met geld, lees euromunten en eurobiljetten, korthedshalve cash, en **meer** met geldtegoed betalen.)*

'Ons Geld' wil dat er (weer) betaald wordt met geld (cash, euromunten en eurobiljetten) MAAR DAN WEL IN EEN VORM DIE PASSEND IS VOOR DEZE TIJD.

Dus niet (alleen) met munten en biljetten, maar (ook) met geld in een gedigitaliseerde vorm (digital cash); met de virtuele euro.

Het geld in omloop zal dan bestaan uit euromunten, eurobiljetten en virtuele euro's. Alleen deze 3 genoemde en benoemde betaalmiddelen mogen zich geld noemen want.....

Want geld is een publieke zaak. Het geldstelsel is een publieke zaak. De dienaar van de publieke zaak noemen wij gewoonlijk de overheid.

Alle betaalmiddelen, niet zijnde geld, spelen hun rol zonder enige voorafgaande overheidsbemoeienis.

Hier aangekomen in het verhaal kan de virtuele euro de plaats innemen van het BETAALMIDDEL geldtegoed. *(Het eurobiljet en de euromunt kunnen desgewenst dezelfde rol spelen als tot nu toe.)*

Stellen we ons opnieuw de vraag 'WAAR BETALEN WIJ MEE ?' dan luidt voortaan *(als de geldstelselwijziging zijn beslag heeft gekregen)* het antwoord :
VOORNAMELIJK MET HET BETAALMIDDEL GELD IN DE VERSCHIJNINGSVORM VAN DE VIRTUELE EURO. *(Bijvoorbeeld 93% van de betalingen gaat met gebruikmaking van virtuele euro's en 7% van de betalingen met euromunten en -biljetten.)*

Tot zover is in het verhaal niet aan de orde gekomen wie het geld in omloop brengt.

Historisch gezien is het altijd de soeverein geweest die dat deed. *(Onder soeverein te verstaan dat instituut of die persoon welke -bij proclamatie- alleen verantwoording schuldig is aan zichzelf.)*

In een moderne democratische rechtsstaat is de gezamenlijkheid van alle burgers (*het volk*) de soeverein.

Het betaalmiddel geldtegoed is niet door een soeverein in omloop gebracht.

Het betaalmiddel geldtegoed wordt zelfs niet door één partij in omloop gebracht, maar door partijen. **Private partijen.**

Private partijen laten het betalen met geldtegoed zo vaak zo goed plaatsvinden dat wij, het grote publiek, stilzwijgend akkoord gaan met hun handelen. Ook met het feit dat die private partijen door hun handelen betaalmiddelen in omloop brengen. Het door het grote publiek ondervonden betaalgemak wordt zo aantrekkelijk bevonden dat het de ogen sluit voor de nadelen die kleven aan het in omloop brengen van het betaalmiddel geldtegoed door die private partijen. (*Overigens kunnen deze dat uitsluitend op grond van overheidssteun.*) Deze private partijen zijn banken. Instellingen die er hun bedrijf van maken met financiële dienstverlening een inkomen te verwerven.

Hier aangekomen heb ik nadrukkelijk de behoefte het door mij steeds gemaakte onderscheid tussen geld en geldtegoed nader uit te leggen. Uit bovenstaand is immers af te leiden dat geld en geldtegoed niet hetzelfde goedje is, maar wel voor hetzelfde gebruikt worden, t.w. betalen.

In het Memorandum over het Geldstelsel richt 'Ons Geld' zich tot de leden van de Tweede Kamer. Dit als aanvulling op de tekst en toelichting van Burgerinitiatief Ons Geld.

Op pagina 36, bijlage 7 onder de kop **Wat is geld?** beantwoordt Edgar Wortmann die vraag voor de stichting.

Zijn antwoord:

Leerboeken typeren geld doorgaans met de woorden: rekeneenheid, ruilmiddel en oppotmiddel. Dat is merkwaardig. Een korte analyse mag illustreren hoe weinig verhelderend deze begrippen zijn in verband met geld, en dat er veel betere begrippen voor handen zijn.

Rekeneenheid?

De eenheid waarin wij plegen te rekenen is het cijfer 1. Dit cijfer en dus de rekeneenheid is voor geld niet speciaal onderscheidend. Wel onderscheidend is dat geld een waarde-eenheid vestigt binnen een gemeenschap. Anders dan het cijfer 1 is dat geen objectief maar een arbitrair gegeven; een conventie.

Waarde-eenheid

Geld is primair een conventie op basis waarvan verschillende zaken op basis van hun waarde vergelijkbaar worden. Als deze arbitraire waarde-eenheid gevestigd is kan al wat waarde heeft en overdraagbaar is als ruil- of betaalmiddel gaan fungeren. Op basis van de waarde-eenheid kan immers worden bepaald hoeveel van welk goed te ruilen is voor een ander goed, of te gebruiken is ter betaling van een bepaalde schuld. Al deze goederen plegen wij echter geen geld te noemen; hooguit ruilmiddel.

Ruilmiddel?

Onder een waarde-eenheid is nagenoeg alles als ruilmiddel te gebruiken. Dit woord is dan ook weinig onderscheidend voor geld, en zelfs geheel ontoepasselijk. Gebruik van geld bewerkstelligt dat er juist geen ruil plaats vindt. Door betaling van een geldsom hoef je niet te ruilen en heb je geen ruilmiddelen nodig. Je betaalt met geld. De ontvanger verkrijgt daardoor bepaalde betaalkracht die hij later zelf kan gebruiken. Betaling met geld is geen ruil maar een overdracht van betaalkracht. Het woord ruilmiddel zou in verband met geld juist vermeden moeten worden. Alles behalve geld is ruilmiddel.

Geld is een bijzonder soort betaalmiddel dat in haar zuivere abstracte vorm zelf geen waarde heeft, maar zuivere betaalkracht belichaamt, die ook op later moment kan worden gebruikt. Digitalisering maakt het mogelijk dat het geld in de praktijk deze zuivere abstracte vorm gaat aannemen.

Oppotmiddel?

Wie ter betaling geld ontvangt wil natuurlijk dat hij gelijke betaalkracht kan gebruiken als hij ter betaling ontvangen heeft. Zou die betaalkracht in de loop van de tijd afnemen, dan zou hij achteraf een te lage prijs hebben gerekend. Voor geld is het dan ook gewenst dat het zijn betaalkracht behoudt. Dat is geen vanzelfsprekendheid. Sinds de oudheid is bekend dat de mens zelf verantwoordelijk is voor de geldigheid en betaalkracht van geld (Aristoteles, Ethica, 1133). Geld is een menselijke uitvinding en bijgevolg ook een menselijke verantwoordelijkheid. Een die ze bewust en bekwaam en maatschappelijk verantwoord moet gaan dragen.

Verantwoord beheer

Het kunnen oppotten van geld is dan ook geen intrinsieke kwaliteit van geld maar een praktisch en ethisch imperatief voor een goed geldstelsel. Het behoud van die betaalkracht komt aan op een goed en maatschappelijk verantwoord beheer van dat geldstelsel.

Mijn verhaal verder:

De vraag **Wat is geld?** beantwoord ik anders dan 'Ons Geld', aldus:

Wat is geld en waarom gebruiken wij het?

Onder voorbehoud van uitgifte door een daartoe gemachtigde instelling,

is **geld**

het algemeen erkende en uit dien hoofde het algemeen gebruikte, uitsluitend op gebruikers**vertrouwen berustende**

middel

dat

prestaties, (zijnde goederen of diensten, welker levering bedoeld zijn ter verwerving van datgene waar behoefte aan is of wat gewenst is)

welke

beloofd worden geleverd te worden,

vervangt

door de **waarde** die aan bedoelde prestaties wordt

toegekend te

representeren;

als zodanig is het betaalmiddel, rekenmiddel en spaarmiddel **zonder zelfstandig** waarde te hebben.

Zijn waarde **ontleent** het aan het bestaan van bedoelde prestaties, en deels ook van prestaties die in de toekomst gelegen zijn.

-.-.-.-.-

Geld dient de doelmatigheid.

Partijen behoeven, door gebruik te maken van geld, niet op zoek naar de hun passende, gelijkwaardige prestatie en tegenprestatie.

-.-.-.-.-

Los van wat mensen als gift krijgen, vinden dan wel veroveren, verkrijgen zij datgene waaraan zij behoefte hebben door het leveren van prestaties. Bij het leveren van prestaties speelt geld zijn rol. Hetgeen mensen behoeven ligt veelal niet voor het oprapen. Evenmin wordt dat veelvuldig gratis verstrekt. Daar waar veroveren te omslachtig en te risicovol is, wordt dat niet gedaan. Er gaat geruild worden.

Geld treedt in de plaats van de te ruilen prestaties.

Binnen de door mij gehanteerde definitie is het voluit mogelijk dat de Monetaire Autoriteit, de 4e macht, zoals voorgesteld door 'Ons Geld', de door de soeverein gemandateerde instelling is die geld in omloop brengt.

Sprekend over geld op pagina 8 van het Memorandum stelt 'Ons Geld' dat "geld zuiver betaalmiddel is". In voetnoot 5 wordt dit toegelicht: "Het woord 'zuiver' wordt hier gebruikt om aan te geven dat dit betaalmiddel geen ander praktisch nut heeft".

Op de pagina's 22 en 23 wordt e.e.a. gezegd over 'dekking van geld'.

"Dekking behoort (dan ook) niet tot de essentie van (chartaal) geld", en focus op dekking en onderliggende WAARDE past niet: "Bij een veilige en stabiele geldsfeer past dan ook geen focus op dekking en onderliggende waarden."

Ik schrijf dat geld door vervanging betaalmiddel (en rekenmiddel en spaarmiddel) is **zonder zelfstandig** waarde te hebben en dat geld zijn waarde ontleent aan het bestaan van prestaties.

Dit brengt mij er toe te stellen dat geld GEEN INTRINSIEKE waarde heeft.

Degenen die dat beweren hebben niet voor ogen dat geld een afspraak is. Een sociaal construct. Een afspraak tussen mensen die in dezelfde maatschappij of hetzelfde staatsverband leven.

Wat diegenen voor ogen staat is de fysieke gedaante die (in sommige tijden) aan geld gegeven is. Heeft geld de fysieke gedaante van een zilveren munt dan heeft het zilver een waarde. Overigens een flexibele waarde!

'Ons Geld' verwoordt dat op blad 23 aldus; "Geldmiddelen die afhankelijk zijn van dekking zijn derhalve nooit geheel veilig en stabiel,..."

Maar geld is dan ook niet afhankelijk van dekking. Het is afhankelijk van vertrouwen. Geld is het uitsluitend op gebruikersVERTROUWEN berustende middel enz.

Bedenk altijd dat geld VERVANGT. *(Ik heb honger. Ik kan geen geld eten om mijn honger te stillen.*

Evenmin kan ik de fysieke gedaante van geld, een 5eurobiljet of een gouden reaal eten om mijn honger te stillen. Het papier van het biljet eet ik niet, noch doe ik dat met het goud van de reaal. Aan geld heb ik niets.

Toch wel. Met geld, hetzij het 5eurobiljet hetzij vroeger de gouden reaal, kan ik genoeg brood kopen om mijn honger te stillen. Terzijde: Ik had er ook voor kunnen kiezen brood te roven, een in de maatschappij minder gewaardeerde actie.)

'Ons Geld' benadert (pag.8) geld primair als de belichaming van de algemene waarde-eenheid.

Deze verwoording biedt ruimte om geld op meer manieren te benaderen.

Waar 'Ons Geld' het woord rekenEENHEID in zekere zin afwijst (De eenheid waarin wij plegen te rekenen is het cijfer 1. Dit cijfer en dus de rekeneenheid is voor geld niet speciaal onderscheidend. pag. 36), laat ik geld wel rekenMIDDEL zijn.

Het cijfer 1 mag voor geld niet onderscheidend zijn, daarmee is niet gezegd dat er niet mee gerekend kan worden. Ik dien dan een stap te maken richting meer concreter worden. Van (de abstractie) geld stap ik naar (het iets minder abstracte) de euro. Ik kan 1 euro optellen met nog 1 euro. Dat kan van pas komen in het betalingsverkeer. Een brood heeft de prijs van € 1,00. Een halve pond rundergehakt heeft de prijs van € 2,00. De bakker die dat brood verkocht, heeft een prestatie geleverd die te waarderen is op € 1,00. Hij dient nog een keer de prestatie te leveren van de verkoop van een brood, waarmee hij zich nog eens een € 1,00 verwerft. Met zijn € 2,00 kan hij de prestatie van de slager, de levering van een halfpond rundergehakt, betalen.

Geld laat zich wel op meer niet onderscheidende manieren kwalificeren.

Bijvoorbeeld als ik zeg dat geld een betaalmiddel is.

Betaalmiddelen zijn er legio. Betaalmiddelen laten zich simpelweg scheppen door twee partijen die het onderling slechts eens behoeven te worden wat zij als betaalmiddel aanmerken. Onderscheidend voor geld als betaalmiddel is dat het ALGEMEEN aanvaard wordt. Niet slechts twee partijen gebruiken het. Iedereen doet dat. Iedereen in een veel mensen omvattende, complexe samenleving.

(Ooit leefden mensen in kleine verbanden. Wat mensen van node hadden, vonden deze jagers/verzamelaars. Er werd aan elkaar gegeven. In gezinnen treffen wij dat heden nog aan: ouders geven elkaar over en weer. Kinderen krijgen. Mantelzorgers geven hun diensten. Daar komt allemaal geen geld aan te pas. Geld gebruiken we bij het aangaan van relaties met vreemden. Als wij zaken willen verwerven die anderen, ver van ons afstaande mensen kunnen leveren dan betalen wij met geld.)

Intussen zijn wij in het verhaal zover dat wij kunnen zeggen dat geld middels geldschepping door een soeverein in omloop wordt gebracht.

Daarbij wordt in het oog gehouden hoeveel geld benodigd is.

Omdat geld vervangt - het vervangt geleverde en te leveren prestaties - dient bekend te zijn wat die prestaties zijn qua aan die prestaties toe te kennen waarde. Die waarde-toekenning gebeurt met het rekenmiddel geld en bepaalt daarmee tevens de voor de geldomloop benodigde hoeveelheid geld. Het is deze hoeveelheid geld die de soeverein dient te scheppen ten einde te bewerkstelligen dat het betalingsverkeer soepel verloopt. En wanneer loopt het betalingsverkeer soepel? Als er voldoende geld is!

En hier zit nu het addertje onder het gras. Wij kunnen nooit weten, noch de soeverein kan dat, wat de precieze geldhoeveelheid is die als voldoende is aan te merken.

De door mensen te leveren prestaties kunnen nooit hetzelfde zijn. Dit heeft te maken met verschillen die optreden in de mate waarin mensen zich wensen in te spannen om prestaties te leveren, verschillen die optreden in de mate waarin mensen zich kunnen inspannen om prestaties te leveren, verschillen in aantallen mensen die prestaties leveren en omdat een deel der prestaties in de toekomst is gelegen en niemand met zekerheid weet wat de toekomst brengt.

De soeverein zal er dus op uit zijn een weloverwogen schatting te maken van de in omloop te brengen en te houden hoeveelheid geld. Die hoeveelheid zal een fluctuerende zijn.

Dan is nu het punt bereikt waarop wij kunnen gaan kijken hoe banken hun betaalmiddel geldtegoed scheppen en hoeveel zij van dit betaalmiddel geldtegoed in omloop brengen.

Voor geldtegoedschepping hebben banken geldtegoedvragers nodig. Deze geldtegoedvragers zijn net zo gemakkelijk aan te duiden als geldvragers. Er bestaat zoveel diffusie dat onderscheid tussen geldtegoedvragers en geldvragers niet is te maken.

Het is daarom beter om het aldus te formuleren: geldvragers die zich tot een bank wenden ten einde geld te verwerven (*die verwerving gaat middels een lening*) worden via de verkrijging van die lening geen geldbezitters maar geldtegoedbezitters. Voor een deel der geldvragers gebeurt dit ongeweten.

Geldvragers kunnen personen en rechtspersonen zijn. Die geldvrager die wij kunnen aanduiden als iemand behorend tot Jan Publiek zal tot degenen gerekend kunnen worden die ongeweten geld vraagt en geldtegoed verkrijgt. Waarbij hij helpt de hoeveelheid betaalmiddel geldtegoed te vergroten. Banken als rechtspersonen kunnen als geldvrager eveneens bij de verkrijging van een lening de hoeveelheid betaalmiddel geldtegoed vergroten. Verwacht mag worden dat zij wel weten dat zij dan bijdragen aan de toename van de hoeveelheid betaalmiddel geldtegoed.

Zeker is dat de hoeveelheid betaalmiddel geldtegoed aldus bij het scheppen geen rekening houdt met het feit dat geld een vervangingsmiddel is. Wat wij zagen was dat de crisis die ons plaagde te wijten was aan teveel in het leven geroepen geldtegoeden. Wat wij zien is dat dit nog steeds gebeurt.

Waar idealiter de waarde van de prestaties in de pas loopt met de hoeveelheid geld in omloop, wordt bij de hoeveelheid betaalmiddel geldtegoed in omloop te weinig of geen rekening gehouden met de relatie met de te leveren prestaties.

In hoeverre is dit verwerpelijk?

Het is zeer verwerpelijk omdat banken op de vraag van hun depositohouders het door hun aangehouden betaalmiddel geldtegoed om te zetten in geld zij verplicht zijn dit te doen. En nu komt de aap uit de mouw. Die hoeveelheid geld is er niet.

Wij begonnen het verhaal met:

Stellen we ons de vraag 'WAAR BETALEN WIJ MEE ?' dan moet het antwoord zijn :
VOORNAMELIJK MET HET BETAALMIDDEL GELDTEGOED.

93% van de betalingen gaat met gebruikmaking van geldtegoed en 7% van de betalingen met geld zo wordt ons voorgehouden door gezaghebbende deskundigen. (*Dit geldt voor de Nederlandse situatie, maar zeker ook andere landen in de eurozone zullen **minder** met geld, lees euromunten en eurobiljetten, korthedshalve cash, en **meer** met geldtegoed betalen.*)

Geldgebruikers weten onvoldoende of zelfs helemaal niet dat zij meer geldtegoedgebruiker zijn in plaats van geldgebruiker.

Het huidige stelsel maakt volop gebruik van die onwetendheid. Het huidige stelsel wordt door degenen die het stelsel beheersen absoluut niet veranderd. Dit omdat het voor degenen die het beheersen uitzonderlijk profijtelijk is het stelsel zo te houden. Dit wordt in het Memorandum goed uitgelegd. Evenzo legt het Memorandum goed uit waarom het verkieslijker is geld te gebruiken in plaats van geldtegoed.

Tot zover heb ik in het verhaal de woorden 'schuldvrij' geld kunnen vermijden.

Doet dat afbreuk aan het verhaal?

Wij willen zoveel mogelijk bewustzijn bewerkstelligen bij zoveel mogelijk van onze medeburgers. Daarbij willen wij onze tegenstanders geen munitie verschaffen waarmee onze doelstelling, een stelsel verbetering, schade berokkent kan worden.

Onder economen zijn medestanders en halve medestanders en tegenstanders te vinden.

Als de halve medestanders die economen zijn die problemen hebben met het bestaan van 'schuldvrij' geld en wij vermijden te spreken over 'schuldvrij' geld dan winnen wij die economen misschien als medestanders.

Dat schuld voorafgaat aan geld is ook voor 'Ons Geld' een onomstreden bevinding.

Dat het grote teveel aan geldtegoed een grote hoeveelheid schuld in zich bergt moge duidelijk zijn. Zeker na lezing van bijlage 10, **Vraag naar en aanbod van geld en krediet** pag. 40.

Dat de relatie tussen prestaties en geld de crux is, en er bij te veel, VEEL TE VEEL geld sprake is van een niet, nooit te delgen schuld omdat die nooit VERVANGEN zal worden door prestaties is het echte probleem.

Voor geïnteresseerden ter kennisname (mij lukte het wel dit op internet te vinden):

Ik ben erop gewezen dat de uitdrukking 'diabolische werking van de reductionistische binding' nergens via internet vindbaar is. Dat kan wel eens kloppen, want toen ik de term ooit voor het eerst gebruikte – tijdens een raadsvergadering in de gemeente Dordrecht, zittingsperiode 1974-1978 –, had ik daarover nog niets op schrift gesteld. Pas een aantal jaren later heb ik dit 'leerstuk' verwerkt. Het is te vinden in mijn boek *Recht betreffende lagere rechtsgemeenschappen* (Tjeenk Willink, Zwolle, 1987, tweede druk, p.71-75). Met de uitdrukking *diabolische werking van de reductionistische binding* wordt verwezen naar een element in besluitvormingsprocessen, waarbij men door de aanvaarding van de ene beslissing ook genoodzaakt is een volgende beslissing tenminste te eerbiedigen (tenzij al onmiddellijk voorbehouden worden gemaakt). Ik ontwikkelde die zienswijze op grond van de visie die de Duitse rechtssocioloog N.

Luhmann had neergelegd in zijn *Legitimation durch Verfahren* (Neuwied am Rhein, 1969).
was getekend ThH